

מדינת ישראל

לשכת המשנה לפרקליט המדינה

לעניינים פליליים

תאריך: כ"ט בשבט, תשע"ט

4 בפברואר, 2019

פעולת הדיבוב של החשוד במהלך חקירה סמויה

תכליתה של הנחיה זו להתוות את גבולות המותר והאסור בפעולת דיבוב של אסיר או עצור בסיטואציות שונות.

כללי

פעולת דיבור הנה ככלל, פעולת חקירה לגיטימית¹. היא ננקטת, במהלך חקירה גלויה, רק לאחר שהחשוד הוזהר בדבר זכויותיו במסגרת חקירה פורמלית. אזהרה כאמור, אינה אפשרית כאשר מדובר בפעולת דיבוב במהלך חקירה סמויה.

הרציונל המרכזי שבבסיס זכות השתיקה וזכות ההיוועצות, הוא פטירתו של החשוד מיהטרילמה האכזרית בה הוא נתון כאשר הוא נחקר על ידי איש רשות². כלומר, זכויותיו אלה קמות החל מהשלב בו מתגבש "עיומות" גלוי בינו לבין הרשות, היינו משלב החקירה הפרונטלית בה מוצגות לו שאלות, שאז מצופה ממנו להשיב אמת, ותשובותיו עשויות לשמש ראיה נגדו.

לאור האמור, יש להבחין בין שלוש סיטואציות שונות של דיבוב המתבצע כאשר המדובר נתון במשמורת, לגביהן משתנה לגיטימיות פעולת הדיבוב, או שיש מקום להטיל מגבלות על ביצועה.

דיבוב המתבצע-

- (1) כאשר החשוד אסיר בגין תיק אחר;
- (2) כאשר החשוד עצור עד תום ההליכים בתיק אחר;
- (3) כאשר החשוד עצור לצורך חקירה בתיק אחר.

¹ למעט במקרים בהם הפעול חרגה מן המותר ופגעה בזכויות הנחקר. ראה לעניין זה, למשל: ע"פ 1301/06 עזבון המנוח יוני אלזם ז"ל. [פורסם ב'נבו'].

² היינו, הבחירה בין מתן עדות שקר, הפללה עצמית או העמדה לדין בגין סירוב להעיד. ראה למשל: בג"צ 6319/95 חכמי נ' שופט בית משפט השלום בתל אביב-יפו, פ"ד נא(3) 750 (1997); רע"פ 4142/04 מילשטיין נ' התובע הצבאי הראשי פ"ד סב(1) 378 (2006).

סיטואציות 1-2 פעולות דיבוב של חשוד הנמצא במאסר או במעצר עד תום ההליכים

אסיר או עצור עד תום ההליכים משיחים עם חבריהם לתא לפי תומם. מבחינה זו, תא מאסר עבור אסיר ותא מעצר עבור עצור הנם 'סביבתם הטבעית' ויש לראות בפעולת דיבוב בנסיבות אלה תחבולה לגיטימית.

יחד עם זאת, יכול שיהיה מי שיטען שישנו חשש להטיית שיקול הדעת של גורמי האכיפה בהחלטה על מעצר עד תום ההליכים, כדי לאפשר את פעולת הדיבוב בתיק האחר.

לפיכך יובהר, כי ההחלטה לבקש מעצר עד תום ההליכים חייבת להיות מוצדקת לכשעצמה, ולא להיות מושפעת כלל מפעולת דיבוב מתוכננת.

כאשר מדובר בעציר – יש להיות מודעים לחשש כי השיחה תגלוש לעניינים הנוגעים לכתב האישום התלוי והעומד נגד החשוד- דבר שאינו רצוי.

יש ליידע את פרקליט המחוז או ראש יחידת התביעות הרלבנטי על פעולת הדיבוב המתוכננת מבעוד מועד.

אם השיחה גלשה לתיק המתנהל ובמסגרתה נאסף חומר רלבנטי לתיק המתנהל, יובא הדבר בפני הפרקליט הרלבנטי לתיק שישקול מה לעשות.

כדי להבטיח שאכן מעצר החשוד מוצדק, במנותק מפעולת הדיבוב הצפויה, פעולת דיבוב של עצור עד תום ההליכים בתיק אחר מחייבת אישור פרקליט מחוז.

סיטואציה 3- פעולת הדיבוב של חשוד העצור לצורכי חקירה, המתבצעת לצורך תיק אחר שבגיניו

העצור אינו עצור

פעולת דיבוב של חשוד העצור לצרכי חקירה מעלה מספר חששות:

א. בדומה לאמור לעיל בקשר לעצור עד תום ההליכים, יש חשש לפיו הצורך בדיבוב ישפיע על שיקול הדעת בהחלטה האם לבקש את המעצר;

ב. בהליכי המעצר בבית המשפט וכן במהלך גביית הודעות מהחשוד במשטרה, מוצג חשד מסוים בפני החשוד, בפני בא כוחו, ובפני בית המשפט, כחשד המצדיק את המעצר, בעוד שבפועל משמש המעצר גם לפעולת דיבוב כדי להציל מפיו של החשוד ראיות להפלתו בפרשה אחרת. זהו מצב שיש שיראו בו אמירת "חצי אמת" לחשוד, לבא כוחו ולבית המשפט, ויכול מי שיטען כי בפועל החשוד נעצר גם מתוך רצון לאסוף ראיות בגין הפרשה נושא פעולת הדיבוב, מבלי שהדבר הובא לידיעתו.

ג. זאת ועוד ימי המעצר לצורך חקירה מתאפיינים לעיתים בסערת רגשות וחרדה רבה של החשוד ומקורביו. כל מעייניו הנפשיים של החשוד נתונים לחקירה על אודות החשד שהושמע בפניו. ניצול מצב זה, כדי לאסוף מפיו של החשוד, בדרך של תחבולה, ראיות מפלילות בעניין אחר, מוסיף גם הוא על הקושי הקיים בסיטואציה זו.

מצד שני, מדובר בשימוש בתקופת מעצר לגיטימית לצורך ביצוע פעולת דיבוב שאין בה פסול כשלעצמה, ובנוסף- הניסיון המשטרתי המצטבר מלמד שבסיטואציה זו, פעולת דיבוב מפיקה את הראיות המשמעותיות ביותר, היינו, זוהי ההזדמנות שבה היכולת להגיע לחקר האמת גדלה.

לאור האמור, כשמדובר בסיטואציה זו, בין אם החשד שבגיניו מבוצעת פעולת הדיבוב היה ידוע למשטרה בטרם המעצר ובין אם לאו, יש להקפיד הקפדה יתרה על כך שקיימת נגד החשוד עילת מעצר תקפה וראויה שבגינה התבקש והוצא צו המעצר המהווה את נושא החקירה.

דיבוב בסיטואציה זו ייעשה רק באישור פרקליט מחוז, והרצון להשתמש במעצר לצורך דיבוב לעניין אחר אסור שיישקל כחלק משיקולי המעצר.

יידוע בית המשפט בדבר פעולת הדיבוב

במקרה בו אושר הדיבוב על ידי פרקליט המחוז, הרי שבמסגרת הדיון בהארכת מעצר לצורך חקירה, יש ליידע את בית המשפט על אודות פעולת הדיבוב הנלוות למעצר, המתבצעת לצורך חקירת חשוד בתיק אחר. כך יוכל בית המשפט לבקר את הפעולה בזמן אמת ולעמוד על ניקיון שיקולי בקשת המעצר.

יש להדגיש בפני בית המשפט בבקשה להארכת המעצר, שפעולת הדיבוב אינה מהווה נימוק לבקשה. ימי מעצר נוספים יתבקשו אך ורק לצורך חקירת העבירה בגינה נעצר החשוד כדין.

היידוע ייעשה בדרך של העברת מזכר בכתב לבית המשפט בלבד.

תנאי להרשעה בדיבוב בסיטואציות 2-3

פעולת דיבוב בסיטואציות 2-3 מותנית בכך שפעולת הדיבוב נדרשת לצורך חקירת עבירה חמורה, ובכך שקצין החקירות מצא נחיצות בפעולת דיבוב בחקירת העבירה.

שי ניצן, פרקליט המדינה

